

KOTIKAS

Noorte Kotkaste juhtide ajakiri

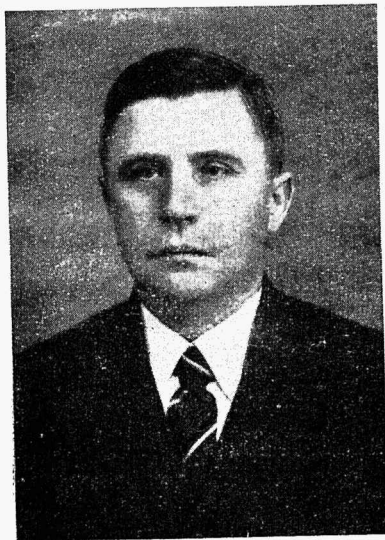
TARTUS

VEEBRUAR 1939

Nr. 2

Vabariigi aastapäevaks.

Vabariigi aastapäeval me mälestame oma riikliku iseseisvuse saavutamises tähtsaid ajaloolisi isikuid ja vabadusvõitlustes langenuid, austame oma ridades viibivaid riigi ülesehitajaid ja Vabadussõja sangareid, tunneme rõõmu omariiklusest ja selle kestel saavutatud tagajärgedest.

Noortenõunik J. Maisma, VR II/3.

Oleme teadlikud sellest, et meie ja me järglaste ülesandeks on kaitsta kodumaad tema võimalikkude vaenlaste vastu, muuta lakkavaiks me viljaväljad, viia kõrgele tasemele me tööstus, luua eeskujulik teedevõrk, edendada teadust ja kunsti, levitada oskusi ja kasvatada terveid, teovõimsaid, kohuse-truid, tööarmastajaid ja elurõõmsaid inimesi ja riikliku meelsusega kodanikke.

Millised on meie järjekordsed ülesanded selles ülesehitavas töös?

Teame seda, et kui tahame jääda püsima keset võitlust ja võistlust, mis eriti viimastel aegadel on haaranud rahvaid ja riike, siis peame kogu me

rahva senisest suuremal määral rakendama tegevusse kodumaa ülesehitamistöös ja leidma igale kodanikule tema võimetele vastava tegevuse ning ülesande.

Millised on meie järjekordsed ülesanded selles suures ülesehitavas töös?

Õpetagem noori oma isiklikku elu kujundama ja oma õiguste eest võitlema, kuid kasvatagem neist inimesi, kes oskavad teistega käsikäes töötada ja austada teiste arvamusi ja veendumusi. Aidakem kaasa, et hõõrumised noorsoo-organisatsioonide ja neisse koondunud noorte vahel kaoksid ja et skautlike noorte koondumine ühisesse organisatsiooni teostuks ruttu ja valudeta.

Pangem suuremat rõhku noorsoo-organisatsioonide kasvatusliku tegevuse süvendamisele ja nende töö süstematiseerimisele; sidugem noori igapäevase töö ning tegeliku eluga ja õpetagem neid positiivselt suhtuma kehalisse fõosse; pangem rõhku nende füüsilisele arenemisele.

Aidakem kaasa organisatsioonidele vajaliku juhtkonna süstemaatilisele ettevalmistamisele vastavate kursuste ja juhtide-koolide kaudu; leidkem võimalusi noorsoo-organisatsioonidele vajalikkude spordi- ja mänguväljakute, noorte- ja matkakodude soetamiseks. Noorte organiseerimistöö edukamaks teostamiseks ja selleks vajalikkude aineliste võimaluste suurendamiseks tõmmakem kaasa üksikuid isikuid, seltskonda, seltskondlike organisatsioone, vastavaid asutisi ja kohalikke omavalitsusi.

Meil, noortejuhtidel, lasub suur ja vastutusrikas ülesanne olla õigeks suunanäitajaks noortele nende ülevate sihtide saavutamisel.

Selleks tööks teile jõudu!

Tallinnas, 13. veebr. 1939. a.

J. Maisma.

Tähtsaid sünnipäevi veebruaris.

Vabariigi President K. Päts,
VR I/1 ja III/1,

Noorsoo-organisatsioonide Patroon.
Pühitses 23. veebruaril s. a. oma 65. sünnipäeva.

Sõjavägede Ülemjuhataja kindralleitn.
J. Laidoner, VR I/1 ja III/1,

Noorsoo-organisatsioonide Peavanem.
Pühitses 12. veebr. s. a. oma 55. sünnipäeva.

Noortemagistrite Kogu kodukorrast.

Noortemagister Valter Hiir.

Teatavasti otsustati Noortemagistrite Ajutise Keskuse üldkoosolekul 27. augustil 1938. a. Noortemagistrite Ajutine Keskus ümber kujundada senisest täielikumana ja viimistletumana kodukorra aiusel töötavaks Noortemagistrite Koguks (vt. „Kotkas“ nr. 11 — 1938. a. „Noortemagistrite Ajut. Keskuse ümberkujundamisest“).

Üldkoosolekul esitatud mõtteavaldusi arvestades Noortemagistrite Nõukogu koostas loodava Noortemagistrite Kogu kodukorra kavandi, mis lähemal päevil saadetakse tutvumiseks ja arvamuste avaldamiseks kõigile noortemagistritele ja kotkajuhtidele. Saabuvald arvamusi ja seisukohti arvestatakse kodukorra lõpliku redigeerimisel. Kodukorra vastuvõtmine toimub 5. märtsil s. a. Tartus

peetaval Noortemagistrite Ajut. Keskuse üldkoosolekul. Kodukorra kinnitamise järel NK Vanema poolt järgneb kohe Noortemagistrite Ajutise Keskuse ümberkujundamine Noortemagistrite Koguks.

Noortemagistrite Kogu kodukorra kava koosneb järgmistest osadest: I. Eesmärk, II. Oigused, III. Liikmeskond, IV. Juhtimine, V. Varalised abinõud ja revideerimine, VI. Noortemagistriks saamise kord ja VII. Kodukorra muutmine ja tegevuse lõpetamine. Üldse sisaldab kodukorra kava 54 paragrahvi.

Kava lähemal vaatlusel selgub, et Noortemagistrite Kogu ülesandeks on koondada ühiseks pereks Noorte Kotkaste organisatsioonis töötavaid noortemagistrid ja kotkajuhte, arendada

neid vaimselt, kultuuriliselt ja kehaliselt, eriti aga süvendada neis isamaalisi, rahvuslikke ja skautlikke põhimõtteid, võimaldada neil enda täiendamist juhtimisoskuis, arendada distsipliinitunnet ja omavahelist sõprust ning olla eriteadlasena abiks Noorte Kotkaste Peastaabile kõigi organisatsiooni ellu ja noorte tööse puutuvate küsimuste lahendamisel. Noorte Kotkaste organisatsioonis Noortemagistrite Kogu allub otseselt NK Vanemale. Peastaabi juures on Kogul nõuandev hääl. Oma eesmärgi saavutamiseks Kogu korraldab koos Peastaabiga nõupidamisi, kursusi, laagreid, õppereise jt. sellelaadseid üritusi ning annab välja trükitooteid.

Noortemagistrite Kogu liikmeskonna moodustavad kõik noortemagistrid ja kotkajuhid, kusjuures täieõiguslikeks liikmeiks loetakse ainult noortemagistreid. Liikmete tegevuse kohta Kogu juhatus võib nõuda kirjalikke ülevaateid ja seletusi. Liikmeid, kelle tegevus ei ole kooskõlas Kogu eesmärkidega, kes ei tasu liikmemaksu või ei täida muid kohustusi Kogu vastu, võib Kogust eemaldada kas ajutiselt või jäädavalt. Liikmetevahelisi tüliküsimusi lahendavad juhatus ja erikoosolek.

Kogu juhtimist teostab juhatus üldkoosoleku ja Noortemagistrite Kogu erikoosolekute kaudu.

Juhatus on ette nähtud viieliikmeline, valitakse erikoosoleku poolt ja kinnitatakse ametisse NK Vanema poolt üheks aastaks.

Üldkoosolek, millest võtavad osa Noortemagistrite Kogusse kuuluvad noortemagistrid ja kotkajuhid, toime- tab valimisi, kuulab ära ja avaldab seisukohti juhatus ja revisjonikomis-

joni aruannete kohta, kinnitab tulude ja kulude eelarve ning aruande, määrab kindlaks liikmemaksu suuruse ja maksmise korra, võtab seisukoha Kogu kodukorra muutmissettepanekute suhtes ja arutab mitmesuguseid muid organisatsiooni ellu puutuvaid küsimusi.

Noortemagistrite erikoosolek valib juhatuse ja revisjonikomisjoni, arutab NK org-i tegevuse üldsundi ja tööse puutuvaid küsimusi, kinnitab juhatuse ja revisjonikomisjoni aruanded ja tegevuskava, lahendab liikmetevahelisi arusaamatusi, otsustab kodukorra muudatusi, teeb ettepanekuid noortemagistri kutsest lahtiregistreerimiseks ja kotkajuhi märgi kandmise õiguse äravõtmiseks. Erikoosolekul arutusele tulevate küsimuste kohta võib otsuseid teha ka kirja teel.

Kogu varalisteks abinõudeks on liikmemaksud ja toetussummad. Kogu kassa, arveraamatute ja kassadokumentide revideerimist teostab üheks aastaks valitud kolmeliikmeline revisjonikomisjon.

Noortemagistriks saamise korda on praegu kehtiva korraga võrreldes mitmeti täiendatud, viimisteldud ja kohandatud tegeliku elu nõuetega.

Kodukorra muudatusi ja likvideerimist otsustab NK Vanem. Peale likvideerimist langevad Kogu varad NK Peastaabile.

Niipalju kokkuvõttes kodukorra kavast ja selles leiduvaist tähtsamatist muudatusist. Oleme veendunud, et Noortemagistrite Kogu asutamine tähistab suurt edusammu teadliku juhtkonna organiseerimisel ja sisulise töö süvendamise alal organisatsioonis.

Koostööle lastevanematega.

Noortemagister V. Pirsko.

Koostöö süvendamine koduga annab noorte kotkaste rühmale tubluma seljatõe ja aitab ta üle mõnestki töö juures ette- tulevast raskusest. Kahjuks ei ole seda koostööd kõikjal küllaldaselt väljeldud, võib-olla asja enese uuduse tõttu. Võimaldagu alljärgnevad read selgitada seda tähtsust, mida annab koostöö lastevanematega.

Milles seisneb tegevus noorkotkaste rühmas ja milline on koondustel poistele pakutud ainehulk, millest puudub üle-

vaade ja ettekujutus enamikul lastevanemail. Küllalt tuleb ette noorte kotkaste puudumisi koondustelt tingituna vanemate keelust; suhtutakse ükskõiksusega vormi muretsemisse ja selle kandmisse, jne. Sagedasti ei leia organisatsioonis tegutsev noor selleks tööks kodust küllaldast seljatuge. Informatsioon, mida vanemad ühel või teisel juhul organisatsiooni töö kohta saavad poistelt endilt, on enamalt jaolt juhuslik ja liialt väheütleval selleks, et selle varal tungida organisatsiooni töö

Tähtsaid sünnipäevi veebruaris.

Helilooja Miina Härma.

Paljude viisirikaste populaarsete laulude autor. Pühitses 9. veebruaril s. a. oma 75. sünnipäeva.

Lord Robert Baden-Powell of Gillwell.
Skautluse looja ja ülemaailmne skautide peavanem. Pühitses 22. veebr. s. a. oma 82. sünnipäeva.

sisusse. Mida imestada, kui tihti pannakse paljuks, et poiss nädalas paar tundi kulutab organisatsiooni jaoks. Vähe ei ole neid juhtumeid, kus poisi elus ette tulev pisingi raskus kas puuduliku õppeaine või muu näol lahendatakse organisatsiooni kui kõige kurja juure arvel.

Tegevus noorte kotkaste rühmas tuleb igal tingimusel korraldada selliselt, et ta minimaalses ulatuseski annaks võimaluse asjahuvilisel tutvuda tööga ja näha selle töö tõelist palet ja suurust. Teid selleks on mitmesuguseid.

Oludest tingituna ei ole vanemal võimalik jälgida noorte koondusi. Järelikult ei saa sellel teel lastevanemaid noorte tööga tutvustada. Ometi ei valmista raskusi vanemaile ega häiri rühma tööd, kui vanemad aastast paaril korral tulevad noorte pidulikule koondusele, millised korraldatakse teatud tähtpäeva puhul, olgu selleks kas rühma aastapäev, jõuluõhtu, mõne tegelase austamisõhtu või muud sellesarnast.

Pidulikul koondusel on suure tähtsusega nii ametlik kui ka ettekannete osa.

Poiste üldine esinemine, raportid, avaja lõpptavandid, päevakohane kõne vanemalt juhilt (väga sobiv on kõne noorelt) kas korraldatava tähtpäeva või noorte lubaduse andmise puhul, need seovad kahtlemata noori ja vaatajaskonda. See side suureneb veel, kui eeltoodule lisaneb mõne noorhauka lubaduseandmine, kus noor lausub tõrviku- või küünlatule valgel: „Luban olla sõnakuulelik, armastada oma kodu, austada oma vanemaid...“ Kogumulle jääb kauaks vaatajaskonna mällu.

Pidulike ettekannete osa, mida paljudel kordadel korraldatakse lõkkeõhtuna, kus poisid kaminatule, selle puudumisel elektri-lõkketule valgel vanemaile pakuvad huvitavama osa noorte laagrist — lõkkeõhtu. Kuigi kaugeltki kõiki koondustel õpitut ja õpetatavat ei saa paigutada ettekande raami, annab säärane lõkkeõhtu siiski väikese läbilõike noorte tegevusest. Lapsevanemad ja teised küllalised, kes on tulnud seekord noorte koondusele, teevad seda meelsasti ka järgneval korral. Vanemad üksteisega kokku

puutudes jagavad oma muljeid ja õhuvavad sel teel järgmisel korral tulema noorte koondusele ka neid vanemaid, kes mõningail põhjusil eelmisel korral puudusid. Ma ise ja mu kaasjuhid on korraldanud rühma pidulikke koondusi, kus 50—60-liikmelise rühma kohta (teatud sündmuse võivad väiksemad rühmad korraldada ühisettevõttena) on pidulikud koondusel külalislühikeid-vanemaid üle 100.

Säärane suur külalispere sunnib juhtkonda viimistlema ettekandeid ja tehnilist ettevalmistust. Tahaksin siin vaid märkida, et pidulikkudel koondustel korraldatud lõkkeõhtuil — ka laagrilõkkeil — pandaks enam rõhku eesti ainekivil koostatud ettekandeile, ükskõik kas nad on lõbusa- või tõsisemaimelised. Igal juhul tuleks hoiduda indiaanlaste lugude jäljendamisest ja muudest väheütlevaist täite-ettekandeist. Kuigi nad kõik võivad meeldida noortele, siiski ei peegeldu sääraseis ettekandeis meie töö sisu.

Suuri võimalusi noorte ja vanemate lähendamiseks pakub suvine tegevus, eeskätt laager. Korraldage laager h ä s t i. Paluge vanemaid, teisi asjahuvilisi ja kaitseliidu-naiskodukaitse tegelasi, et nad külastaksid noorte laagrit. Teatud tööpäev laagris, eriti vastuvõtusoodus külalistele laagritegevuse jälgimiseks, võib pakkuda vanemaile palju. Ühine lõunasöök poiste endi valmistatud toiduga, kas see ei ütle juba küllalt, et mõndagi on õpitud. Mitmesugused osavus- ja luuremängud, kombineeritud teatejooksud (lõketegevmine, jooks, ujumine, signaliseerimine, teate viimine, dešifreerimine jne.), telgipüstitamisvõistlus, võimalus jälgida mõnd õppetegevuslikku tundi (ujumise õpetus, praktilisse ellu puutuv loeng) jne., kõigele sellele ei saa ükski külastaja lüüa käega ja ütelda, et kogu see ettevõtte on ajaraiskamine. Just vastupidi, see pöörab meie sõiduvette ka kõige enam seni meie tegevusele vastuseisnud vanema.

On lastevanemad ühel või teisel teel saanud tutvuda noorte tegevusega organisatsioonias ja kui juht peale selle veel on loonud isikliku sideme vanematega, siis astutagu koostööks teine ja julgem samm: kutsutagu lastevanemad vähemalt kord aastas kokku koosolekuks, et vahetada mõtteid kerkinud küsimuste üle, kuulata vanemate arvamusi ja soove, et neid võimaluse piires rakendada rühma edaspidises töös. Säärase koosoleku kokkukutsumist tuleks teha kirjalikult. Sel puhul selgitatakse, milleks vanemate

kokkutulekut on peetud vajalikuks, ühtlasi alla kriipsutades soovi luua vanematega siduvat koostööd rühma juurde lastevanemate ringi ellukutumise näol. Mõis-tetavaltki saadetakse koos kutsega koosoleku päevakord, milline esimesel korral tuleb võimalikult hästi valida, et äratada suuremat tähelepanu ja kindlustada sellega suurema arvu vanemate kokkutulek.

Muidugi ei peitu tegevus ainult kõnedes ja aruteludes. Tõhulke sääraseil koosolekuil ei ole alati teab kui suur, kuid omajagu tähtsust rühma tegelikus töös nad omavad kahtlemata. Eeskätt on tõmmatud noorte juhtimise sellega kaasa lastevanemad. Teiseks on suuremate ühisettevõtete korraldamine kergemini teostatav, kui on võimalus sellele tööle tõmmata kaasa suuremaid hulki, eeskätt just lastevanemaid, kes suuremat huvi tunnevad, et nende poegade ettevõtte õnnestuks. Kolmandaks võimaldab säärane koosolek lahendada kõiki arusaamatusi ja küsimusi, millised rühma tegevust tihti pidurdavad.

Mida enam leidub rühma ringkonnas juhtivaid tegelasi, seda edukamalt saab töötada rühm. On kord lastevanemad end sidunud rühmaga, siis peagi saame sellest ringkonnast endile juurde lisajõude kas mõnesuguste õppeala juhtide, lektorite või muu näol. Uskuge, suur hulk vanemaid meelsasti tahaks lüüa käed külge, kuid nad on jäänud eemale seetõttu, et ise ei ole tahetud tulla pak-kuma ja meie juhid ei tea kõiki ise minna otsima. Aktiivsemaid vanemaid võiksime luua rühma juurde nn. lastevanemate esinduse, kuhu vastavalt rühma suurusele lastevanemate üldkoosolekul valitud 3—5 isa-ema, Kaitseliidu ja Naiskodukaitse esindaja ja üks õpetaja koolist, kust enamuses pärit rühmakuuluvad õpilased. Säärane väiksem, painduvam ja aktiivsem mõtteosaliste pere käiks rühmaasjade korraldamiseks koos juba rohkem kordi aastas, töötaks pidevalt ja paneks esimesena käed külge kõigile neile raskustele, millised ette veerenud rühma tööle.

Rühmade juures, kus pidevalt tegutsed koos lastevanematega, võiksin töötulemustena mainida järgmist. Paar aastat tagasi korraldasid rühmad peo, kus ühe 60-liikmelise rühma peo puhassis-tulek oli üle 600 krooni ja teisel 15 liikme juures puhassis-tulek üle 120 krooni. Kahele rühmale on lastevanemad kinkinud lipud, on muretsetud teisi tar-beid, täiendatud raamatukogu ja lõpuks

Noortemagistrite Ajutine Keskus 5-aastane.

Märtsikuu keskpaiku täitub 5 aastat Noortemagistrite Ajutise Keskuse ellukutsumisest. Sel puhul korraldatakse 5. märtsil s. a. Tartus Ajut. Keskuse pidulik üldkoosolek, mille päevakorras on kõne NK Peastaabi esindajalt, ülevaade Nmag. Ajut. Keskuse tegevusest, Aj. Keskuse ümbermoodustamine Noortemagistrite Koguks, Noortemagistrite Kogu kodukorra vastuvõtmine, valimised, suvise tegevuskava koostamine ja muid tegevusse puutuvaid küsimusi.

Peale koosolekut toimub pärja panek Vabadussõjas langenute mälestussambale ja ühine koosviibimine.

Noortemagistrite Ajut. Keskuse Nõukogu praegune koosseis.

Ees: abiesimees E. Vardja, esimees V. Hür ja sekretär R. Lahi.

Püsti: E. Tarn ja V. Kulasalu.

loodud rühmal koduga täiesti perekondlik vahekorid. Tunduvalt on vähenenud puudujate % ja lastevanemad jälgivad suure huviga, mida tehakse rühmas ning kuidas areneb rühmategevus. Ühele rühmale on vanakotka lahkudes saadud uus vanakotkas juba lastevanemate ringkonnast, ja kuna tegevusega oldi varemalt hästi tuttav, siis seda kergemini teostub nüüd rühma edukas juhtimine. Kõige sellega seoses väheneb rühmast lahkujate %, koolilõpetajad on jäänud edasi rühma juurde, tegevus rühmas on intensiivsem jne.

Seoses lastevanemate koostööga ei tule jätta eemale koostööd Kaitseliidu ja Naiskodukaitse kohaliku üksusega (kompanii, malevkond, jaoskond), kuna siduvus nendega aitab lahendada eeskätt just majanduslikke muresid ja tavaliselt on need just kõige suuremad mured igale vähegi tegutsevale noorteüksusele.

Lõpuks võib kerkida veel küsimus, mis vahe on lastevanemate ringil ja Sõprade Seltsil? Vahe iseenesest on väike, eesmärk on kõigil ühine. Vahe seisneb

vaid selles, et kui Sõprade Selts on kujunenud peamiselt majanduslikke muresid lahendavaks organiks, siis lastevanemate ring kui väiksema üksuse ja väiksema grupi inimeste koondis on pühendatud suurel määral ka üksuse siseellu puutuvate küsimuste lahendamiseks ja suurema sideme loomiseks koduga ja organisatsiooniga. Teiseks on mõeldav sõprade seltside asutamine ikka malevate juurde, äärmisel juhul ka malevkonna juurde, kuid mõeldamatu on see asutada rühma juurde. Selleks on vaja eri põhikirja, kinnitust Siseministeeriumis, põhikirja alusel luua igasuguseid organeid jne. Kõigest sellest saab lihtsamalt üle lastevanemate ring, milline ei vaja eri põhikirju ega erilist registreerimist; asutamine tuleks avaldada ainult käskkirjas ja sellega oleks korras kõik formaalsused.

Ükski noorte kotkaste rühm, kes vähegi tahab tegutseda edukalt, ei peaks jätma kasutamata juhust luua tihedat lastevanematega, Kaitseliiduga — Naiskodukaitsega ja teiste kohapealsete tegelastega, rühma juurde lastevanemate ringi ellukutsumise teel.

Meie kotkajuhte.

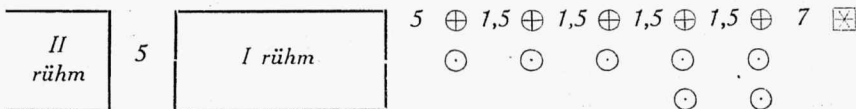

*Kotkajuht Aarne Linsi,
NK Pärnu Maleva pealik.*

*Kotkajuht Viljar Laaneots,
NK Petseri/Väraska mlvk. pealik.*

Lippude rühm joonel. I

ees ja lipuvalvurid igaüks oma lippuri taga. Juhtumil, kui ühe lipuvalvuriga liputoimkondade kolmikuist mõni jääb poolikuks (s. o. ei ole kolme liputoimkonda), siis asetada sümmeetriliselt, s. o. kaks äärmistes kolonnides, üks keski-

ses kolonnis. Kaugused lippude erirühma kolonnis kahe lipuvalvuriga liputoimkondadel olgu 2 sammu; ühe lipuvalvuriga liputoimkondadel: lippurist — lipuvalvurini üks samm, ja lipuvalvureist järgmise lippurini 2 sammu.

Lippude rühm kolonnis.

(Järgneb).

TELKE

on võimalik tellida NK Harju Maleva inspektori Ed. Tii k'i kaudu. (Aadress: Harju Maleva Staap, Kaarli 8, Tallinn.)

Purjeriided OK—71 valmistatud telkide hinnad on järgmised:

1. Tüüp NK 38, täiskomplekt maksab kr. 88.00. Mõõdud: pikkus 4 m, laius 2,6 m, kõrgus 1,9 m.

2. Täpselt KL mõõtudega telk, täiskomplekt kr. 83.00.

Noorkotkas koduse abimehena.

Kotkajuht Vold. Toom.

Üsna sagedasti on meie kodudes poistel tegemist kodustel parandustöödel ja kodu korrastamisel. Noorte kotkaste töökavas on neist tõist terve rida loeteldud koduse abimehe erikatses. On väga tarvilik, et poiss mõndagi lihtsamat sellelt alalt oskaks, sest peagu alati on midagi korraldada ja kohendada. Juba on käärid või nuga nüri, juba on murdunud suhkruutoosi jalg, juba on vaja parandada ukseelukku, lauajalga või lüüa naela seina, riputada kardinaid üles, jne. jne. Ja üks oleksid meie kodud palju mugavamad, kui oskaksime lage värvida ja tapetit seinale kleepida. Kõik need tööd on poistele huvitavad ja jõukohased ning või-

maldavad näidata neil oma meistrimehed oskusi. Vajalik oleks siin asi poistele lähemale viia, huvitavaks teha ja võimalikult tähtsamad tööd kätte õpetada. Praktilised oskused, tõsi küll, on õpitavad kõige paremini praktilisel teel, kuid hea tahtmise juures on võimalik midagi õppida ka kirjalikkude juhiste kaudu. „Küll töö ise õpetab, kui asja käsile võtad,“ ütleb rahvasõna. Ja tööpoolest, kui teame töö põhi-võtteid ja enamikus tehtavaid vigu, võime tõsiselt asja juurde asudes mõndagi ära teha. Veidi meil seda meistrimehed annet on peagu igapähe, miks ei peaks seda siis edasi arendama, võttes käesolevastki kirjutusest seda, mida veel ei tea ega oska.

Alljärgnevalt toon seeria juhendeid koduste parandus- ja korraldustööde alalt, lähtudes poiste seisukohalt ja piirdudes sagedamini esinevate ja lihtsamate töödega.

1. Terariistade korrashoid.

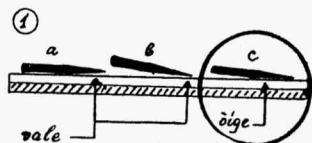
a) Teritamise abinõud. Tähtsamaks teritamisevahendiks on käi. Käiu valmistatakse looduslikest kividest ja valatakse ka kunstlikult. Paremaiks peetakse jämedateralistest Reini ja peenateralistest Gotlandi käia. Ostmisel tuleb vaadata, et käi oleks terve ja koostiselt ühtlane. Teritamisel varustame käia küllalt pika vändaga ja veest väljatõstmise seadisega. Lühike vänd jääb töö juures terariista hoidva käe ette ja teritaja on sunnitud käiama kivi ühel äärel, kulutades käiakivi viltuseks. Alaliselt veesseisev käiakivi osa läheb aga pehmeks ja kulub rohkem, põhjustades käia „lõmpamise“. Tuleb alati hoida käia ihkepind tasane, silides teda vajaduse korral karedat kivi käiates. Suuremaid kornarusi ehk viltust pinda täksime ära meisli, peitli, vana kirve või mõne muu sobiva riistaga, lüües täkkeid rööbiti käia völli. Aegajalt puhastame ja loputame käiaküna, et vältida vee roiskumist. Käiaküna ei tohi loputada „kraani alla“, sest see ummistab mustaveetoru kõveriku.

Luisud. Luisukive on kunstlikke ja looduslikke. Kahjuks ei ole looduslikud luisukivid alati ühtlased. Hea looduslik kivi on alati parem kunstlikust kivist, eriti

lõppihumisel. Luisu valikul käime reegli järgi: pehme tera — kõva luisk (tahk), kõva tera — pehme luisk. Ostmisel tähele panna kivi ühtlast koostist.

Viilid. Teritamise juures tarvitame kolmekandilist saeviili ja lapikut viili. Saeviili tähtsamaks omaduseks on ta kõvadus, sest kõva viil ei kulu nii kiiresti. Saeviili hambad on rajutud ühtepidi, et saehambad terituksid viilimisel siledamalt.

b) Noataolised terariistad. Kõik noataolised terariistad on kahefaasilised, s. o. nende lõiketera moodustavad kaks kokkujoosvat kaldasendis tasapinda. Teritamisel tuleb mõlemaid faase ühtlaselt ihuda, jälgides, et kogu faas oleks käiamisel vastu käiakivi. Selleks vaatleme vahetevahel ihutatavat pinda ehk kuulame käiamisel tekkivat häält, milline on kogu faasi

Joon. 1. Noa hoid käial ja tahul.

Rühmajuhtide kursused Võrus.

4.—7. jaan. s. a. toimusid Võrus Maleva rühmajuhtide kursused. Kursuste vanemana tegutses Maleva vanem hr. J. Reinet, vanema abina Maleva pealik kj. J. Anso, pealikuna kj. V. Härm, õppepealikuna kj. A. Anton, majanduspealikuna Ed. Kalekaur, sisekorrapealikuna nk. R. Kalmet, sekretärina E. Lätte ja majavanemana A. Petersoo.

Lektoritena tegutsesid NK Peastaabi instr. kj. J. Laar, kj. Onno, kpt. Karjel, ltn. H. Rebane, kj. Kõiv, hr. Gutman jt. Huvitavamaist kursuste üksikosadest võiks nimetada näitlikku pere ja rühma koondust ning noorkotkalikku võistlust. Viimases tulid esikohale Jaanimäe rühma noorkotkad. Individuaalselt tuli esimesele kohale kp. Heldur Kall, teisele kohale kp. Herbert Parv ja kolmandale nk. Aksel Kasesalu. Esikohale tulnud noorkotkas sai auhinnana lualüpu hr. J. Reinetilt.

Kursustel õpiti poiste juhtimisalasse puutuvaid küsimusi nii teoreetiliselt kui ka praktiliselt. Neljapäevase töö järel olid poisid üksteisega nii kodunenud, et raske oli lahkuda.

kokkupuutel käiakiviga „madalam“, osa faasi kokkupuutel aga „kõrgem“ — (sisin). Kui nuga on üsna nüri, siis käiame esiteks töö kiirustamiseks päri tera ja pärast vastu tera. Teravamata nuga käiame kohe vastu tera. Kogu käimise aja olgu kivi küllalt märg, et ära hoida raua korra tekkimist. Rauakorra, mis teeb käia libedaks, laseme maha laastudega ehk õletustiga. Kuival käial läheb ka teritatav ese kuumaks. Käimisele järgneb ihumine tahul. Ihumist toimetamisel märjal tahul ringliigutustega. Tahu niisutamiseks kasutame vett või õli. Õli teeb eriti puhta ja peene tera. Kui tera on kahe faasi lõikekohal vastu valget vaadates nägematu, siis on nuga küllalt terav.

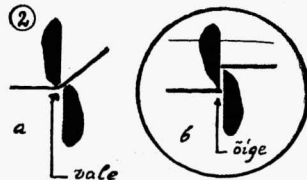
Peale teritamise kuulub pussi korrashoidu veel saba kinnitamine peasse, kui see logisema hakkab. Selleks võtame neetseibi lahti ja lõikame terapoolsest pea otsast tükikese maha ja needime uuesti, pussi püsti kruustangide vahele asetades. Kui auk peas väga suur, siis liimime augule õhukesed puukillid sisse.

Puss on igasuguste tööde juures tasku- noast eelistatavam, kuna ta on tugevam ega hõõru nii kergesti peosse vülle. Parimateks peetakse rootsi Eskiltuna pusse. Kõik järskude faasidega pussid (osa Soome pusse) on kõlbmatud.

Kirve korrashoidu kuulub ka kirvevarre korraldamine. Vars ulatugu kirvesilmast

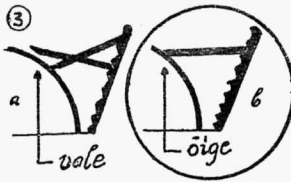
vähemalt 2 cm läbi. Varre kiilume ühe püstkiiluga, mis olgu pehmemast puust kui vars, kinni. Üleulatuvast varre osast ja kiilust lööme läbi peened traatnaelad kiilu väljaloksumise vältimiseks. Parimaiks peetakse Soome Billnäs Bruk kirveid.

c) Peitlitaolised terariisid. Kõik peitlikujulised terariisid on ühefaasilised nagu hõövliraud, peitel, kääririd jt. Ühefaasilisi terariistu käiame faasi poolt, seni kui pöidlaga katsudes tundub tera teisel pool veidi kahekorra olevat. Siis ihume tahul kas edasi-tagasi või ringliigutustega, tarvitades võimalikult õli.

Joon. 2. Lõiketerade ristlemine kääridel.

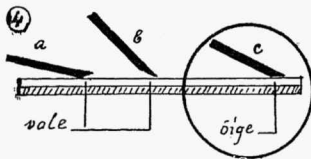
Käimisel tuleb valvata, et faas oleks ühtlane kogu lõiketera ulatusel. Hõövliraud peab nurkadest 2 mm ulatusel ümmarik olema ja faas kaks korda nii lai kui raua paksus. Hõövliraua käimisel on soovitatav joon. 3 toodud hambulist tuge tarvitada korralikuma faasi saamiseks. Raua hoid ihumisel selgub joonistest nr. 4 ja 5. Joo-

Joon. 3. Hõõvliraua hoidmine käial.

nistel nr. 4 ja 5 toodud seisangus tuleb hoida ihumisel kõiki ühefaasilisi terariistu nagu peitel, käärid, lambarauad, liha hakkamasina nuga jt.

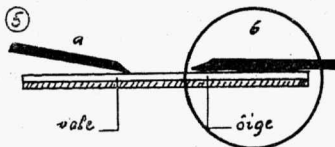
Hõõvlite juures hoiduda liivaste ja raudseid esemeid sisaldavate pindade hõõveldamisest, mis rikub raua kui ka hõõvli põhja. Hõõveldamise tõmbame hõõvli ta-

Joon. 4. Hõõvliraua hoidmine tahul.

gasi serva kanti mööda, et vältida kiiret tera nürinemist. Raua eemaldame pakust, koputades paku kannale.

Kääride juures võib ühendusneet lõdveneda või hoopis kõlbmatuks muutuda. Uus neet ei tohi liiga pehme olla, sest ta pai-

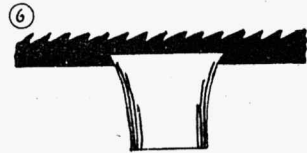
Joon. 5. Hõõvliraua hoidmine tahul.

sub neetimisel ja teeb käärid raskesti liikuvaks. Kõvade esemete lõikamine kui ka ebaõige käitamine rikub kääride tera. (Vaata joonist nr. 2a.)

Hakkmasina terad peavad libisema mööda aukplaati, nagu kääritera mööda teisest kääriterast, sest vastasel korral võtab masin „vahele“, nagu joonisel 2a kääride juures näidatud.

Peitlite pead peavad kaua vastu, kui tappimisel tarvitame puust haamreid. Lõhkiläinud peitlipea asendame uuega. Raudvõrud peitlite peade kaitseks on sobivad ainult ehituspeitlite juures, kus löögiriistaks on kirvesilm.

d) S a e d. Saeid on oma hammaste ehituselt kahesugused: ühed etteulatuvate peitli-terataoliste hammastega nagu raamsaag, teised sarikkolmnurksete hammastega nagu käsisaag. Esimesed lõikavad töö juures peitli-

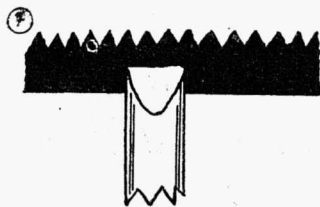
Joon. 6. Raamsaag pihtide vahel.

taoliselt, teised noataoliselt. Käsisae teritamisel vaatame kõigepealt, kas jagu on ühtlane ja küllaldane. Kui ei, siis jagame ta enne teritamist jaorauaga (tangidega) vastavalt vajadusele 0,1—0,5 mm. Kõvema puu jaoks väiksem jagu, pehmem puu jaoks laiem jagu, kusjuures jao laius on oleb muidugi sae tüübist. Juhul kui sae hambad ei ole ühepikkused, lükkame nad tasaseks vastava tasandamispulga abil (joonis 8). Tasandamispulga avasse asetame lapikviili ja kinnitame väikese kiiluga. Soovitatav on viilimisel saag kinnitada nahapihtide või kruustangide vahele (joon. nr. 6). Metsatööl kasutame selleks pikast puukännust tehtud pukki (joon. nr. 7). Hambaid viilime kogu pinna ulatuses, ka põhja, et hambad hoiaksid alal endise kuju. Sarikkolmnurkse hamba ühelt poolt viilime seni, kui valge punkt hamba otsas on kadunud pooleni, teiselt poolt seni, kui see punkt on peaaegu kadunud. Siis lük-

„Kui seda metsa ees ei oleks. . !“

Eesti rahval ei ole enam seda „metsa“ ees. Eesti põllumees, maa haritlane! Teil on maal kõik, kuid puudub — jalanõude kiirtööstus. Jalanõude kiirtööstus „Jalats“ Tartus, Riia tän. 52 (punane kivimaja), sääli tehakse kõike ruttu: hommikul annate töö sisse, — koju minnes saate kätte. Tallutamine poole tunniga. Kalosside parandus, tõmbelukude ja rõhknööpide ettepanek. „Terastallaga“ tallutamine, kingade värvimine ja uute peale tellimiste vastuvõtmine. „Terastallaga“ uute saabaste valmistamine. Kõige vanem ja täielikum kiirtööstus

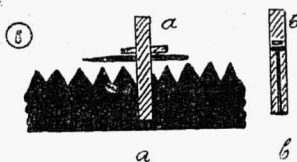
TARTUS, RIIA 52 „JALATS“.

Joon. 7. Saeteritamise pukk kännust.

kame viili või luisu abil viilimisel tekkinud krassi maha ja kontrollime, kas jagamine on õige. Lõpuks teritame ettevaatlikult, kuni kaovad valged punktid saehammaste otstes. Peitelhammastel viilime enne esipinna ja siis tagapinna, et lõiketera serv jääks ettepoole. Korrasolevail saagidel katsume iga hammast lükata võimalikult sama palju kordi, näit. 3—4 korda. Pehmemate puuliikide puhul viilime hambakandi lamedama, kõvade puuliikide puhul järsema. Raamsae teritamisel asetame sae nii pih-

tide vahele, et hammaste otsad töötajast asetsevad paremal pool, et oleks mugavam töötada. Raamsaage jagatakse harilikult kruvikeeraja abil, asetades selle tugevasti hamba põhja ja käänates teda vasemale ja paremale ühepalju. Hambaid ei või aga

Joon. 8. Sae hammaste tasandamispuhk.

mitte nii laiali kääntada, et pikuti saelehte vaadates nende vahelt läbi näeme. Mida rohkem ettepoole suunatud raamsae hambad, seda paremini lõikab ta piki puud. Muu korrashoid seisneb peamiselt käepidemete ja varu uuendamises nende katkemise puhul.

120 kodutütarde juhti Abjas.

Pühapäeval, 29. jaan. 1939. a. toimus järjekordne Pärnumaa kodutütarde juhtide õppepäev A b j a s, Abja-Paluoja algkooli ruumes.

Õppepäev osutus kõigist seni korraldatuid osavõturikkaimaks. Rühmavanemaid-õpetajaid ja kodutütred-juhte oli tulnud õppepäevale Laatre, Pornuse, Pentuja, Saaretsi, Polli-Peraküla, Uue-Kariste, Vana-Kariste, Pussi, Karksi-Nuia, Polli-Longi, Toomesoo ja Abja rühmadest kokku 120.

Ühiselt õpiti juhtimistarkusi: koonduste korraldamist, rühmatöö mitmekesistamisvõimalusi, rühma asjaajamist, sõlmede tegemist, kodutütarde rivi, uusi laule ja mänge.

Õppepäeva vanemaks oli ktr. Karksi-Nuia rühmavanem M. Karu, sisekorravanemaks ktr. Abja rühmavanem A. Sirkel ja õppepäeva juhiks instruktor E. Koppel.

Noorte Kotkaste instruktorite õppepäevad Petseris.

7.—10. skp. toimusid Petseris Petseri Maleva ruumes üleriigilised NK instruktorite õppepäevad, millest osa võtsid Peastaabi ja malevate instruktorid. Õppepäevadel viibisid ka Noorte Kotkaste vanema kohusetäitja kolonel J. Maide ja Peastaabi ülem nmag. J. Tedersoo. Õppepäevade õppealaliseks juhiks oli Peastaabi vanem instruktor nmag. Kaarel Liping.

Peale õppealaliste loengute ja organisatsiooni ellu puutuvates küsimustes nõupidamiste õppepäevadest osavõtjaid tutvustati Petseri linnaga ja külastati Petseri kloostrit. Õppepäevade kavas oli ette nähtud ka instruktoritevaheline suusavõistlus, kuid lume puudumisel jäi see ära ja selle asemel peeti Põhja- ja Lõuna-Eesti instruktorite vahelised võrk- ja käsipallivõistlused.

Väljaandja: NK. Peastaap. Vastutav toimetaja: G. Reial.

Toimetuse nõukogu: kol.-lt. P. Asmus, prof. E. Ein, prof. J. Köpp, koolide inspektor J. Lang, V. Neggo, prof. A. Piip ja kol. A. Traksmaa.

Toimetuse: H. Treial (peatoimetaja), noortemagistrid R. Lahi (tegevtoimetaja), V. Hiir, K. Liping, A. Ohaka ja E. Tarn.

Toimetuse-talitus: Tartus, Võidu 10, tuba 16, tel. 17-44.

Tellimishind: aastas kr. 1.50, 6 k. — kr. 0.80, 3 k. — kr. 0.40. Üksiknumber 15 senti. Ajakiri ilmub 12 korda aastas.

Posti jooksev arve nr. 2133.

Noorte Kotkaste juhtidele kui kodumaa ilusama tuleviku rajajaile soovivad Vabariigi aastapäeva puhul hääd edu:

$\frac{A}{S}$ Tartu Pank

Tartu osakond

Eesti Kirjastuse-Ühisus

»Postimees«

Raamatukauplus, Tartu, Suurturg 16

Tartu Eesti
Majanduse
Ühisus

FOTO

Heino Ehapalu

Gustav-Adolffi 8

K
L
A
V
E
R
I
V
A
B
R
I
K

SPRENK-LÄTE

Tartus. RÜÜTLI 25

Pudukauba ladu

K./M. Jassmann ja Pojad

Tartus, Poe tänav 9. Telefon 5-70

Lilleäri

M. FLOSS

Tartus, Võidu tänav 10
Kodune aadr.: Oa 8

Saapaitööstus- ja kauplus

K. Konsen

Tartus, Riia tänav 36. Telefon 12-85

Pagari- ja kondiitriäri

Ed. Loodus

Tartus, Rüütli tän. 22

Riidekauba ladu

S. WOROBJEV

Tartus, Poe tän. 7

Mööblitööstus

K. J. KUTSAR

Tartus, Rüütli 23

Rohu- ja värvikauplus

E. Neumann

Tartus, Võidu 24

Polstermööbli tööstus

*

J. Enog

*

Tartus, Riia t. 19

Vidrik Särg & Ko

TARTUS

Võidu tän. 10

Rikkalik valik

KOOLIVARA

Võidu 10, Tartu Telefon 8-29

- kirjutusmaterjali
- õpperaamatuid ja pedagoogilist kirjandust
- ilu- ja lastekirjandust
- koolitarbeid ja rakendusraamatuid
- õppevahendeid täielikumas valikus
- näidendite laenukogu
- tellimiste ja köitetööde vahendamine

Kui tahate:

Kaitsta oma varandust õnnetuste tagajärgede eest,

elada muretult vanaduspäevil,

pakkuda oma perekonnale majanduslikku heaolu olenematult Teie eluea kestusest,

koguda kapitali mõne suurema ülesande teostamiseks ja

võimaldada oma lastele kõoliharidust,

kindlustage oma varandus ja elu kodumaa suurimas rahvuslikus kindlustusettevõttes —

Ühistegelikus kindlustusseltsis

» **IEESTI** «

asutatud 1907. a.

Valitsus: Tartu, Suurturg 8.